

Perry Schmidt-Leukel

Gott ohne Grenzen. Eine christliche und pluralistische Theologie der Religionen, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2005., str. 536.

Njemački teolog Perry Schmidt-Leukel profesor je sustavne teologije i znanosti o religiji na Sveučilištu Glasgow te utemeljitelj „Centre for Inter-Faith Studies“ u Velikoj Britaniji. Schmidt-Leukel poznat je kao predstavnik pluralističke paradigme u teologiji religija, a ova knjiga predstavlja vrhunac njegova bavljenja tom problematikom. Knjiga kani prikazati temeljna načela i prednosti pluralističke teologije i kršćanske teologije religija. Knjiga je podijeljena u tri dijela. U prvomu dijelu autor prikazuje tri osnovne paradigme u teologiji religija: ekskluzivizam, inkluzivizam i pluralizam. No, jedino je pluralizam prihvatljiv, jer on ukazuje na ono što je zajedničko i različito u kršćanstvu i u drugim religijama. Nadalje, pluralizam ističe da kršćanstvo nije nadmoćnije nad ostalim religijama, već je potpuno jednako drugim religijama. Tu se nameće pitanje je li takva pluralistička teologija teološki i kršćanski prihvatljiva. Na pitanje pokušava odgovoriti drugi dio knjige, koji se bavi pretpostavkama kršćanske i pluralističke teologije. Na taj način autor želi postaviti teološke temelje jednoj i drugoj teologiji. Pretpostavke su sljedeće: metafizička (transcendentna stvarnost nadilazi čovjekovo poimanje), epistemološka (spoznaja transcendentne stvarnosti moguća je u religioznome iskustvu), hermeneutička (polazište za interpretaciju religioznoga govora jest konkretna forma religioznoga iskustva), soteriološka (spasenje znači otvorenost prema transcendentnoj stvarnosti i prema bližnjemu) i kristološka (Isus Krist nije jedini i najbolji posrednik spasenja). Kršćanska je teologija zapravo po svojoj naravi pluralistička teologija, jer Isus Krist nije jedini objavitelj i posrednik Boga. Prema Schmidtu-Leukelu, Krist nije Bog, nego posrednik spasenja poput ostalih posrednika spasenja u drugim religijama. On

posreduje Boga, ali je istovremeno, kao i svaki čovjek, ograničen u tomu posredovanju: „Isus je posrednik božanske objave, ali kao pravi čovjek sa svim ljudskim ograničenjima.“ (str. 296.) Stoga se Bog nije samo u njemu utjelovio, nego i u drugim religijama. Iz toga proizlazi da Isus Krist nije naviještao trojedinoga Boga, što znači da je trinitarni nauk tek kasnije nastao. Rahn-erov je aksiom o identitetu između ekonomskoga i imanentnoga Trojstva za Schmidta-Leukela neprihvatljiv, budući da Bog ostaje neizrecivo otajstvo, tako da se „izričaji o transcendentnoj stvarnosti ne odnose neposredno na nju samu, već na konkretne oblike čovjekova iskustva Boga, tj. transcencije“ (str. 299.-300.). Nakon što je predstavio kršćansku teologiju kao pluralističku teologiju, njemački teolog u trećemu dijelu knjige ukazuje na konkretno ostvarenje takve kršćanske pluralističke teologije religija u dijalogu sa židovstvom, islamom, hinduizmom i budizmom. Na koncu, autor progovara o interreligioznoj duhovnosti te o potrebi tzv. „svjetske teologije“, tj. teologije, u kojoj će druge religije biti subjekt, a ne samo objekt.

Schmidt-Leukelova knjiga pod očitim je utjecajem najznačajnijega predstavnika pluralističke teologije religija, Johna Hicka, kojemu je ova knjiga i posvećena. Poznavajući Hickovu teologiju, može se reći da Schmidt-Leukel ne donosi ništa novoga glede već poznatih teza pluralističke teologije religija. Vrijednost je knjige samo u tomu što donosi obilje najnovije sekundarne literature o toj problematici te izvrstan pregled različitih teologija religija. Što se tiče Schmidt-Leukelova shvaćanja Isusa Krista i kršćanstva, očito je da se njegova teologija religija ne može više zvati kršćanskom teologijom religija. Zanimjane su dvije temeljne istine kršćanske vjere: utjelovljenje i Presveto Trojstvo. Isus Krist samo je ljudski posrednik spasenja, poput svih ostalih posrednika spasenja. U njemu Bog nije sebe konačno objavio u povijesti, jer se Bog u povijesti objavljuje uvijek na ograničen način. Isto tako, Bog u sebi nije trojedin, jer u svojoj otajstvenosti i neograničenosti izmiče svakome pojedinom ljudskom izričaju. Sve u svemu, knjiga Perryja Schmidta-Leukela izričaj je postmodernoga duha u kršćanskoj teologiji, duha koji ne može prihvatiti „skandal“ kršćanske vjere da se neograničeni Bog, „Bog bez granica“ ograničio i objavio u Isusu iz Nazareta. U tome smislu takva teologija religija nije više kršćanska.